
Om de danske Kongers personlige Deeltagelse
i Retspleien, fra de ældste Tider indtil den
nuværende Tid¹⁾.

Af
J. C. Larsen.

§ 1. Rettens vedborlige og retfærdige Pleie har allerede i ældgamle Tider, da et ordnet Statssamfund hos os først begyndte at udvikle sig, fortrinligen været Gienstand for vore Kongers Omsorg, der med Rette heri saae det virksomste Middel til Opfyldelsen af deres væsentligste Regentpligt, at fremme og bevare almindelig Fred og Sikkerhed i Landet. Saa langt vore Efterretninger gaae tilbage, finde vi saaledes, at Kongerne deels selv, ved ideligen at indfinde sig paa Tingene, deels ved deres Ombudsmænd eller Fogder, have fort Tilsyn med Rettens Pleie, især i criminelle Sager. Efter de Flestes Mening skal det derhos endog allerede fra de ældste Tider have hørt til Kongens Embede, at deeltage i selve den dømmende Myndighed²⁾; men endskjøndt vi vistnok længer ned i Middelalderen finde Kongerne i Besiddelse af denne Myndighed, turde det

¹⁾ Denne korte Afhandling, der først er udgivet som Indbydelseskrift til Universitetets Fest i Anledning af Kongens Fødselsdag i Aaret 1839, er det fundet passende her paa ny at lade afstrykke, med nogle faa Tillæg i Anmærkningerne; for at den kan have samlet med forestaende Afhandling, med hvilken den, ved at behandle en beslægtet Materie, staaer i nær Berøring.

²⁾ Jfr. især L. Nothe Nordens Statsforfatning II. S. 159 ff. og S. 231 ff. R. Ancher Saml. Str. II. S. 749—750; G. L. Baden Historiske Afhandl. I. S. 24 og 246, m. fl.

vistnok være meget tvivlsomt, om samme allerede i den ældste historiske Tid; eller under de første christne Konger, har været anseet som hørende til de kongelige Functioner.

Undersøge vi nemlig hin Eidsalders Retsforfatning, især ved Hjælp af de ældste os levnede Retskilder, da finde vi, at den dømmende Myndighed ikke var overdragen til særegne dertil beskaffede Mænd, eller faste Dommere, men at den i Almindelighed blev udøvet af Folket selv paa Tingene¹⁾. Vel fremtræder ogsaa tidligen den kongelige Ombudsmand som virksom paa disse; men det synes at kunne ansees som aldeles afgjort, at denne Deeltagelse i de ældste Tider, med Hensyn til de egentlige Retsager, indskrænkede sig til at føre Opsyn med de tinglige Forhandlinger, at paatale Kongens Rettigheder, især til Bøder i criminelle Sager, og at foranstalte grove Forbryderes Afstraffelse²⁾. Ved de retlige Forhandlinger var Ombudsmanden derfor saa lidet en Hovedperson, at hans Nærværelse end ikke var nødvendig for at lovligt Ting kunde holdes³⁾. Da ikke blot Retsager, men i Almindelighed alle offentlige Anliggender bleve forhandlede paa Tingene, saa har vel Ombudsmanden som oftest ogsaa taget en betydelig Andel i disse Forhandlinger; men den Fremgangsmaade, som fulgtes ved disse, var uden tvivl væsentlig forskjellig fra Behandlingen af de egentlige Retsager. De førstnævnte Forhandlinger bleve førte af den hele til Ting forsamlede Mængde; enhver fribaaren Mand kunde træde frem og tale over det forelagte Anliggende, og enhver kunde lydeligen ytre sit Bifald eller Mishag med hvad der var fremført, hvorved det da ofte gik meget tumultuarisk

1) Jfr. R. Rosenvinges Retshistorie II. S. 186.

2) See Rosenvinge l. c. samt Ancher l. c. p. 760—764. Jfr. dog Falks Handbuch des Schleswig-Holsteinischen Privatrechts III. S. 98.

3) Jfr. Eriks Sjall. I. III—22 og Vald. Sjall. I. III—13 (S. 504.)

til¹⁾. De egentlige Retsfager bleve derimod i det Hele behandlede paa en meget mere formel Maade; og navnlig enmaa bemærkes, at forsaavidt deres Afgjørelse ikke var overladt til visse særligen udnævnte Mænd (Nævninger, Sandemænd o. s. v.) men Tingmændene, som det paa mange Steder i Lovene omtales²⁾, afgave foreløbige eller endelige Decreter i samme: bør herved uden tvivl i Almindelighed ikke tænkes paa den hele til Tingne forsamlede Mængde, men kun paa det ved Sædvane og Lov bestemte Antal af gode Mænd, der havde Plads i den egentlige Tingkreds, eller med hvilke, som det hedder, Tinget eller Retten var sat³⁾.

Det Forhold, hvori Ombudsmanden saaledes findes oprindeligt at have staaet til Tinget som Domstol, indeholder vistnok allerede en temmelig stærk Modgrund imod at antage, at den dømmende Myndighed i de ældste Tider virkelig har hørt til Kongens Functioner; thi da Ombudsmanden var Kongens Fuldmægtig, og paa Kongens Begne udøvede mange af dennes Rettigheder, vilde der rimeligvis ogsaa være blevet ham overdraget at deeltage i hiin Myndighed, hvis denne da havde tilkommet Kongen⁴⁾. At det fra gammel Tid var Skik og Brug, at Kongerne bestandig reiste om i Rigets Provindsler, og idelig indfandt sig paa Tingene, især paa Landstingene,

¹⁾ Jfr. Nynlinga Cap. 28; Snegle Hals Historie i Müllers Sagabibliothek III. S. 347; Saxo lib. XIV, ed. Steph. p. 281, Müller. p. 738.

²⁾ Jfr. R. Rosenvinge l. c. § 186, Note e; og Eriks Eiaell. I. III—25 ff.

³⁾ Jfr. Arnesens islandske Rettergang S. 112 ff; Palubans Beskrivelse over Noen I. S. 103—107; Gald l. c. S. 83; Eriks Eiaell. I. III—22; Saxo Grammat. lib. 13 ed. Steph. p. 241, ed. Müller. p. 642 (laxato concionis ordine).

⁴⁾ R. Anfers Mening l. c. p. 750, at den dømmende Myndighed vel oprindeligt tilkom Kongen, men at denne havde overladt samme til Folket: er uden tvivl en saa aabenbar forfeilet Anskuelse, at den ikke behøver nogen Giendrivelse.

kan ingenlunde bevise, at de udøvede dømmende Myndighed; thi saadant lader sig let forklare dels deraf, at som ovennævnt alle offentlige Anliggender i Almindelighed forhandlede paa Tingene¹⁾, dels af Kongens Tilsyn med Retspleien; og der have neppe noget sikkert Vidnesbyrd om, at Kongen tillige ved denne Leilighed har fungeret som Dommer paa Tinget. Denne dømmende Myndighed maatte da enten være traadt istedet for den, der ellers udøvedes af Tingmænd, Rævnings o. s. v., saa at disses Jurisdiction ophørte, naar Kongen selv var tilstede paa Tinget; men hvilket uidentivt efter de da herskende Anskuelser er høist usandsynligt; ligesom der heller ikke herom forekommer noget i vore gamle Love, hvor man dog nødvendigvis maatte vente at finde en saa vigtig Retsregel berørt. Eller ogsaa maatte Kongens dømmende Myndighed have været den sædvanlige Jurisdiction overordnet, saa at dennes Domme kunde paa-anføres for Kongen som Overdommer; men hvilket er ligesaa lidet sandsynligt, da Appellation i ældre Tider var ubekendt²⁾, og Kongens Jurisdiction, da den senere kom i Brug, netop synes at være begyndt som dømmende Myndighed i første Instans.

§ 2. Ligesom overhovedet den paalideligste Kundskab om de ældre Tiders Retsforfatning bør søges i selve Lovene, saaledes fortæner fornemmelig Knud den Stores Vitherslagsret, som det Lovstykke, der naaer høist op i Tiden af dem, vi endnu besidde, her at tages i nærmere Betragtning. Vel kunde man, saafremt denne Lov skulde findes at tillægge Kongen den dom-

¹⁾ Denne idelige Omreisen i Landet var uidentivt under den løse og lidet udviklede Statsforbindelse et nødvendigt Middel til at vedlige, holde den kongelige Magt og Anseelse i Statens forskellige Dele; ligesom vel ogsaa Hoffets Underholdning udfordrede en saadan Omkøstning af Opfølsstedet.

²⁾ Jfr. Rosenvinge l. c. §§ 187 og 205.

mende Myndighed i Witherlagsmændenes Samfund, ikke herfra med Sikkerhed slutte til, at det samme var Regelen udenfor dette Samfund; men findes det Modsatte at være Tilfældet, maa uidentvivel den omvendte Slutning kunne skee med temmelig megen Sikkerhed.

Denne Lov kunde nu ved første Oiekast synes at tale til Fordeel for Kongens dømmende Myndighed, i det strax den første Artikel bestemmer:

„at konung oc andra hithworthe men, ther hird skulde hawa, skulde wara sine men holla oc blithe, oc rättæ thom rettelike male therre“;

hvilken sidste Sætning, saavidt jeg veed, af alle Nære, der have beskæftiget sig med denne Lov, er forstaaet om en Udøvelse af dømmende Myndighed¹⁾. Jeg skal ikke modsige, at Stedet jo rigtig kan oversættes paa den Maade, som saa mange kyndige Lærde have villet, endskiondt jeg rigtignok finder dette noget tvivlsomt²⁾. Det vil for at fortrænge denne Forklaring uidentvivel være tilstrækkeligt at vise, at den kommer i Strid med Lovens øvrige Indhold; at Stedet meget vel kan oversættes paa en ganske anden Maade, der synes at give en efter hele Sammenhængen særdeles god og passende Mening; og at det netop ogsaa saaledes er blevet forstaaet af Lovens

¹⁾ Refen Jus aulicum antiq. Dan. p. 593: „et jus dicerent illis in justis causis illorum“; Langebet Scriptores rer. Dan. III p. 160: „justeque in causis eorum jus dicerent“; Suhm Historie af Danmark III. S. 711: „og domme retteligen i deres Sager“; Nyerup Skildring af Tilstanden i Danmark I. p. 69: „og domme dem retteligen imellem“; K. Rosenvinge Samling af gl. Danske Love V. S. 3: „og retteligen kiende i deres Sager“.

²⁾ Foruden nogle andre Tvivlsgrunde har jeg især Betænkelse med Hensyn til Formen af Ordet „male“, hvilket efter denne Forklaring maatte være Accusativ Plural. af det bekendte Ord *mål* eller *maal*. Men i det Oldnordiske er, ligesom endnu i nyere Dansk, Accusativ Plural. af dette Ord aldeles lig med Nominat. Singularis.

ældste Oversætter og Fortolker, Svend Aagesen, der var samtidig med Redactionen under Knud den 6te af den danske Lert, som vi nu have tilbage.

I forstmeldte Henseende skal jeg bemærke, at Loven i det følgende, hvor den processuale Fremgangsmaade bestemmes, der skulde anvendes, naar en Bitherlagsmand blev sigtet for nogen Sag, aldeles ikke omtaler Kongen som Dommer; men gjentagne Gange med klare Ord tillægger de til formeligt Stævne forsamlede Bitherlagsmænd selv den dømmende Myndighed, ikke blot naar det var Kongen, der faggav en Bitherlagsmand for noget, i hvilket Tilfælde Kongen ligesom en anden Sagsøger maatte formeligen stævne den Sigtede og føre Beviser imod ham; men ogsaa naar nogen Trætte opstod imellem Bitherlagsmændene indbyrdes¹⁾.

Dernæst antager jeg, at Ordet "male" her er det oldnordiske Ord "máli" der betyder Sold, Besoldning, Stipendium militum²⁾, og at Gierningsordet „at rættæ" her staaer i Betydning af at vække, porrigere³⁾, saa at det omspurgte Sted blot handler om den behørigte Udredelse af Besoldning eller Løn;

¹⁾ See Bitherlagsretten Art. 1, 6 og 7; jfr. Svend Aagesen Cap. VIII, og Resendvingses Retshist. II. § 191. Hermed stemmer ogsaa Saxo Lib. X. ed. Steph. p. 198, ed. Müller. p. 530, endskiøndt han, efter sin bekjendte Anskuelse om den kongelige Myndigheds oprindelige Omfang, synes at betragte det som en blot Moderation, at Kongen ikke selv domte, men overlod dette til Bitherlagsmændene: Ipse enim (rex) auditoris tantum partem exsequens, militiæ judicationis mandavit arbitrium, deforme ratus damnare viros, quos ipse fovisset. Quapropter quæstionem ad se delatam ad curiæ cognitionem relegavit &c. Iøvrigt synes ogsaa Saxo l. c. at stielne imellem de Bitherlagsmænd, der egentlig sad som Dommere, og de øvrige forsamlede Mænd.

²⁾ Jfr. Biørn Haldorsens isl. Lexicon, og K. Anders Udg. af Jydske Lov S. 332.

³⁾ Jfr. Biørn Haldorsens Lexicon, samt Jydske L. II—61. Den oprindelige rigtige Læsemaade i Loven har dog maaske snarest været *rette*, *rede*, *ubrede*.

hvilket saameget bedre synes at passe til Artiklens øvrige Indhold, som den ikke blot handler om Kongen og hans Hirdmænd, men ogsaa om andre Hovdinge og deres Underhavende. Og paa denne Maade er det netop, at Evend Aagesen har forklaret dette Sted i sin *Historia legis castrensis Canuti magni* i det 6te Capital, der, som han selv siger, skal giengive Indholdet af den danske Texts første Artikel¹⁾.

Har altsaa en saa mægtig Konge, som Knud den Store, end ikke blandt sine Hoffolk og Krigsmænd udøvet den dommende Myndighed: kan der vistnok herfra med temmelig megen Sikkerhed sluttes til, at en saadan Myndighed heller ikke uden for dette Samfund kan have tilkommet Kongen²⁾. En anden Sag er det naturligtvis, at stridende Parter selv kunne have overladt det til Kongen som Voldgiftsmand at afgjøre deres Tvistighed, hvilket rimeligvis jævnlig har været Tilfældet³⁾. Ogsaa maa man i de ældre Tider vel adskille Anvendelsen af Kongens Magt til at hæve og straffe Forbrydelser fra den egentlige Jurisdiction. Naar det nemlig om Kongerne, saavel i Oldtiden, som længer ned i Middelalderen jævnlig berettes, at de skaffede Sikkerhed i Landet ved at lade Røvere, Tyve og andre Ugierningsmænd dræbe eller lemlæste⁴⁾, saa havde

¹⁾ *Placuit ergo, ut rex, seu quilibet princeps, qui exercitus comitatu gloriari velit. . . vultus hilaritatis exhiberet comitalisque et affabilitatis gratiam non denegaret. Operæ quoque pretium duxit statuere, ut rex sive princeps stipendia militibus suis, ubi usus vel necessitas postularet, sine mora, omnique contradictione remota, ministraret, ut illi, censu stipendiario percepto, &c.*

²⁾ Naar T. Rethe l. c. p. 167, under Henvisning til Knytlinga Cap. 19, anfører, at: »om Knud den Store siger Historien, at han ved Bordspisning, naar Maden var borttagen, lod Sager fremføre og domte i dem: saa berøder dette paa en reen Misforstaaelse af det citerede Sted, der slet ikke taler om Retsager eller deres Paadømmelse.

³⁾ Jfr. Jomsvingasaga Cap. 28 o. ff. (Udg. 1828).

⁴⁾ See f. Ex. Knytlinga Cap. 29, 40 og 73; og Saxo, ed. Steph. p. 225 ed. Müller p. 603, om Knud den Hellige og Erik Siegb.

dette ubetvivl i Almindelighed¹⁾ intet tilfældes med en egentlig Retsforfølgning, men mere med en Hævn, som Kongen paa egne og de Fornærmelses Begne tog over Forbryderen, paa samme Maade som i hine Tider ogsaa de Private selv hævnede Fornærmelser, naar de dertil havde Magten. At grove Forbrydere, som enten vare grebne paa frist Gierning, eller ikke kunde benegte deres Udaad, saaledes uden videre kunde straffes, omtales endog i Love fra meget senere Tider, og modsættes udtrykkelig Straf efter retlig Forfølgning og Dom²⁾.

§ 3. Fra det Tidsrum, der ligger imellem Bitherlagsretten og vore gamle Provindsiallovebøger, eller i en Periode af omtrent 200 Aar, savne vi ganske egentlige Retskilder, der kunde give nogen Oplysning om den her omhandlede Gienstand. Men som Folge af de med Christendommen udbredte Begreber om de i Kongeværdigheden indbefattede Rettigheder og Forholdenes naturlige Udviklingsgang, var det at vente, at der da af Kongens Tilsyn med Retspleien vilde begynde at udvikle sig en mere virksom Deeltagelse i denne, ved Uøvelse af en selvstændig dømmende Myndighed, hvilket ogsaa ved historiske Beretninger om hin Tid bekræftes. Saaledes tillægges Rnytlingasaga paa flere Steder Kongerne i dette Tidsrum dømmende Myndighed³⁾. Dog kan denne først i Midten af det 13de Aarhundrede og af en Udlænding nedskrevne Saga ikke tillægges nogen synderlig Paalidelighed, i Henseende til Efterretninger om Gienstande af denne Natur⁴⁾. Vigtigere er det, at ogsaa Saxo omtaler en saadan Myndigheds Uøvelse

¹⁾ Jevnligen kan det dog have været Tilfældet, at de saaledes forfulgte først ere blevne domte fredløse af vedkommende Ret.

²⁾ Jus Slesvic. antiq. §§ 14 & 17; Jus Flensburg. antiq. § 25, novum § 116; Jyske Lov II. 88 og 91; Thord Degn Art. 60.

³⁾ See t. Ex. Cap. 65 om Oluf Hunger: sekk han sér þá hird, ok fór yfir landit, ok dæmdi um lög, ok stiórðnadi konúngs málum.

⁴⁾ Jfr. Molbechs Nordisk Tidsskrift 1de Bind p. 33, o. ff.

af Kongerne i dette Tidrum¹⁾. Imidlertid synes de noget yngre Provindsiallove temmelig afgjørende at vise, at den kongelige Jurisdiction endnu ikke i Begyndelsen af det 13de Aarhundrede kan have opnaaet et saadant Omfang, eller en saadan almindelig Anvendelse, som man efter hine Ittringer hos Historiefriverne kunde fristes til at antage; da samtlige disse Love eller Retsbøger ifkun indeholde meget sparsomme Spor til samme. Saaledes omtaler Skaanske L. IV—1 og 3 alene, at Tvistigheder om ulovlig Bygning paa almindelig Gade eller Plads og om Veie kunde behandles, ikke blot til Ting, men ogsaa for Kongen (eller Erkebiskoppen); ligesom ogsaa IV—19 viser, at en Erklæring om et foregaaet Salg af Jord var ligesaa forbindende, naar den skete for Kongen (eller Erkebiskoppen), som naar den foregik til Ting. Hermed stemmer i det Væsentlige Vald. Siæll. Lov II—47 og 48 og III—9, hvilke Capitler ere tagne af Skaanske Lov; hvorhos II—44 og 45 bestemme, at Slegfredborns Legitimation kunde skee baade til Ting og for Kongen. Derimod indeholder Grikis Siællandske Lov intet om den kongelige Jurisdiction. Hvad endelig angaaer den jydsk Lovbog, da findes der vel i dens Fortale en almindelig Erklæring om, hvad der horte til Kongens Embede, der kunde synes hertil ogsaa at henregne den dømmende Myndighed²⁾; men Loven selv bestemmer blot i I—37, at Skied-

¹⁾ Caro ed. Steph. p. 259, ed. Müller p. 665 om Eric Emun: "Et forte Ericus inter quosdam populares acius dissidentes *regali jurisdictione* componere rogatus, *publica id concione* exequi statuebat;" p. 263 og 696, om Svend Grathe: "Et ne quid fastui deesset, in communibus suggestis concionari fastigio suo indignum ducebat. Quam ob rem æqua vulgarium alloquia contemnendo, editoribus locis occupatis, suppositæ plebi superne *ius dicere* consuevit."

²⁾ "Thæt æræ konungs æmbet oc høftþings i Land æræ at gøme domþ oc gøræ reth, oc frelse þem þer meth wald þhinges . . . oc pinæ illuerþis men" o. s. v. Dog sigter dette Sted maaskee blot til Kongens Tilsyn med Retspleien, og til hans executive Myndighed.

ning af Jord kunde skee for Kongen, ligesom paa Ting, og indeholder intet om en egentlig, Kongen tilkommende Jurisdiction; undtagen den ganske singulære Bestemmelse i II—21, at en Markeskielsforretning, som i Almindelighed skulde udføres af Sandemænd, ogsaa kunde iværksættes af Kongen, (at ride Markeskiel), hvilket dog Loven selv omtaler som noget, Kongen helst burde lade være at besatte sig med*). Den Jurisdiction, der i Provindsiallovsbøgerne tillægges Kongen, er saaledes endnu meget indskrænket. Den henhører fornemmelig kun til den saakaldte *jurisdictio voluntaria*, og fremtræder forøvrigt ikke som en overordnet dommende Myndighed; men kun som en Jurisdiction i første Instans, der i visse enkelte Tilfælde kunde træde istedet for den sædvanlige retlige Afgjørelse paa det egentlige Ting. Derhos viser sig dog nu i Lovene en meget betydelig Andeel for Kongen og hans Fuldmægtig, Ombudsmanden i Rettens øvrige Bestyrelse. Saaledes skulde Kongen efter Jydsk Lov II—4 udnævne Sandemænd, og Rævninger og andre Doms mænd skulde nu i mange Tilfælde udnævnes af Ombudsmanden, der ogsaa skulde edfæste saavel Sandemænd som de faste Rævninger ved deres Bestillings Tiltrædelse; s. Jydsk Lov II—4, 51, 64; Grifs Stæll. L. IV—37, og Valdemar II's Forordning om Jernbyrd i Skaane. Ifølge Grifs Stæll. L. III—22, var det ogsaa Kongen, der, med Herredsmændenes Samtykke, anordnede det Sted, hvor Herredstinget lovligt maatte holdes. Endelig var Kongen eller Ombudsmanden, som ovenmeldt, ogsaa i Besiddelse af den executive Myndighed. Ved alt dette maatte naturligvis den Anskuelse mere og mere vinde Indgang, at Jurisdiction var indbefattet under den kon-

*) „En ær æi minne til at fyrræ waar sworæt, oc wil kunung rithe markskial, tha stær that for fullæ. Tho ma han æi kunnæ at uwaræ, svo at that ær lönt for antigh there, ther i the delæ a. Warlar ær tho, at markskial swares æn rithe, forthi at them ær kunnæst af, ther næst sitar.“

gelige Myndighed, og at denne var den egentlige Kilde til al anden Jurisdiction.

§ 4. Af de i det Foregaaende omhandlede Elementer udbannede sig endelig i Slutningen af det 13de og Begyndelsen af det 14de Aarhundrede en særegen kongelig Domstol, under Kongens eget Forsæde, der sædvanligviis kaldtes Kongens Ting eller Kongens Retterting (*placitum regis justitiarium*). Om denne vigtige Domstol findes vel enkelte Bestemmelser i de samtidige Love; men i det Væsentlige beroede dens Organisation og Virkefæds alene paa Praxis, og Kiendskab til samme maa saaledes fornemmelig hentes fra Domme og andre Retsacter, som fra hvin Tid ere os levnede.

Kongens Retterting havde ikke sit faste Sæde noget Sted i Landet, men holdtes snart paa et og snart paa et andet Sted, hvorfomhelst Kongen opholdt sig. Dog blev det allerede tidligent bestemt, at ingen maatte stævnes til samme udenfor den Provinds, hvor han var bosat, og at der skulde procederes og dommes efter den Provindses Ret, hvor Rettertinget blev holdt¹⁾. Foruden Kongen som Præsæs, bestod Retten af et vilkaarligt Antal gode Mænd, Geistlige og Verdslige, som enten vare i Kongens Følge, eller bleve tilkaldte paa det Sted hvor Retten holdtes²⁾. Om disse Bisiddere eller Meddomsmænd bestemte Valdemar Griffens Haandsfæstning af 1326: at der hertil skulde tages Mænd af den Provinds, hvor Rettertinget holdtes, som vare kyndige i den der giældende Ret³⁾.

1) Christoffer II's Haandsfæstn. 1320 §§ 32 og 33; Valdemar Griffens Haandsfæstn. 1326, i Resøb Anchers Lovhist. II. S. 554.

2) Jfr. t. Ex. om Rettertinget i Aarene 1386, 1397 og 1437 Suhms Historie af Danmark XIII. S. 873—874; XIV. S. 629—630; Danske Mag. I. S. 34.

3) R. Anchers Lovhist. I. c.: "Item cum rex placitum suum justiciarium teneri jusserit in aliqua terra, auditores sui placiti sive justiciarios leges et jura ipsius terræ scientes de eadem terra constituat, et incausandi et agendi utantur legibus terræ supra dictæ, nec quis-

Den vigtigste Betient ved Retten var imidlertid Cantsleren (justitiarius), som udstedte Stævninger til Retten¹⁾ og affattede dens Domme, samt forsynede disse Documenter, i hvis Slutning hans Navn altid findes anført, med det hertil bestemte kongelige Sigil (sigillum ad causas), som var under hans Varetægt²⁾.

Svad angaaer Omfanget af denne Rets Virksomhed, da synes det, at alle Retsfager i Almindelighed kunde paa dommes af samme, uden Hensyn til Gienstanden.³⁾ I Særdeleshed stode ogsaa Forfølgning til Execution med den saakaldte Rigens Ret, og Procedure til Laas, eller til at erholde kongelig Stadfæstelse paa Giendomsretten over et fast Gods⁴⁾, i Forbindelse med Kongens Retterting. Vel vare disse Rets handlinger som oftest en blot Formsag, og besørgeedes af Rigets Cantsler alene; men naar en egentlig Retsvist opstod under samme, navnlig derved, at der gjordes Indsigelser mod deres Fremme, blev samme i Almindelighed paa kiendt af Retterthinget⁵⁾. Endelig kunde ogsaa Skiodninger, og andre til *jurisdictio voluntaria* henhørende Handlinger, foretages paa Kongens Retterthing⁶⁾.

quam quacumque de causa ad placitum justiciarium citetur extra limites suæ terræ.”

1) Disse bleve i Almindelighed udstedte med 6 Ugers Varfel; jfr. Suhm XII. p. 359, XIV. S. 654.

2) See min forestaaende Afhandling S. 280 og følg. Jfr. Suhm XIII. S. 38; Danske Mag. I. S. 33—34; V. S. 301. G. L. Badens hist. Afhandl. I. S. 292—293.

3) Jfr. Baldemar den 4des Bdg. 1354 § 6; Suhm XIV. S. 629 og 654; Danske Mag. I. S. 367 og V. S. 296.

4) Jfr. herom Suhm XII. S. 359; XIII. S. 468—469; XIV. S. 81, 506, 511—512, og 629—630; samt R. Anders Saml. Sfr. II. S. 595 ff. og Resenvinges Retshistorie § 202.

5) Jfr. Suhm XI. S. 796; XIV. S. 35 og 59, samt endnu i sildigere Tider: Danske Mag. VI. S. 119; Peder Drex Levnet ved Nyge S. 137 ff., og Christian IVs Rigens Ret § 26 og 75.

6) Danske Mag. I. S. 34; Suhm XIII. S. 873—874.

Med Hensyn til den omhandlede kongelige Rets Forhold til de øvrige Domstole i Riget kan bemærkes, at der uden tvivl oprindeligt ogsaa er blevet foretaget Sager ved samme i første Instans; men i Begyndelsen af det 14de Aarhundrede blev det bestemt, at ingen maatte stævnes umiddelbart til samme; men at Sagen først skulde lovlig forfølges ved Herredsting og Landsting, eller ved Byting, og herfra appelleres til Rettertinget¹⁾. Herved fremtræder altsaa dette Ting som en overordnet Ret, til hvilken de almindelige Reters, Herreds, By- og Landstingenes Behandlinger kunde paaanes; hvilket dog ikke maa forstaaes alene om en egentlig Appel, saaledes at Rettertinget ikkun paadømte hvad der virkelig først var blevet paakendt ved de underordnede Retter; da det, for at kunne forfølge Sagen ved Rettertinget, ifølge de citerede Lovsteders Indhold, uden tvivl var tilstrækkeligt, at den Sagsøgte havde været lovligen stævnet til hine Retter, og ikke der havde villet give Møde eller svare i Sagen. Man finder i øvrigt, at der i senere Tider atter er blevet anhängiggjort Sager ved Rettertinget i første Instans²⁾, saa at den ovennævnte Bestemmelse ikke er bleven nøie overholdt; ligesom den ogsaa findes udeladt af Kong Oluf's Haandsæstning. Oprindeligt synes derhos Kongens Retterting ogsaa at have været betragtet som den øverste

¹⁾ Christoffer II's Haandsæstn. § 25; Baldemar Griffens Haandf. I. c. S. 553: "Item nullus citetur ad placitum regis justitiarium immediate, sed primo ad placitum sui *Hæret*, et si inde citatus fuerit (provocaverit) ad placitum generale, et si ibi stare juri noluerit coram rege citando vel appellando, examinetur causa sua ibidem coram rege vel suis justiciariis, ubi si non habuerit justiciam, provocetur ad parlamentum generale." Baldemar Atterdags Fdg. 1354 § 6; Privileg. for Malmø 360 § 3, og for Lund 1361 § 5: "Item quod nullus . . . aliquem de civibus Malmoghæ pro causa quacunque citare valeat extra placitum civitatis, nisi ad placitum nostrum justitiarium, cum necesse fuerit." Privileg. for Landskrone 1415 § 4. Thord Degns Art. 82 (Rosenvinges Udg. S. 481).

²⁾ Jfr. Suhm XIII. S. 829, XIV. S. 629; Danske Mag. I. S. 367, og V. S. 206 samt Christian III's Reces af 1537 § 17.

Ret i Riget, fra hvilken ingen videre Paatale kunde ske; men dette blev ved Haandsfæstningerne saaledes forandret, at der fra samme kunde appelleres til almindeligt Daneshof¹⁾.

Den Retspleie, som Kongerne saaledes selv udøvede paa deres Rettefærding, afværende i alle Rigets Provindser, var Folket saa meget mere kjær og behagelig, som det i denne Periode uden tvivl ofte har været saare vanskeligt, at opnaae Retfærdighed ved de almindelige Domstole. Fornemmelig som en Folge af de ringere Stænders Undertrykkelse ved Aristokratiet, havde nemlig Folkets tidligere selvstændige Deeltagelse i Retspleien betydeligen tabt sig; hvorimod denne paa Herredstingene for største Delen var gaaet over, først til de adelige Lehnsmænd, og siden til de af disse beskikkede og afhængige Fuldmægtige, ligesom ogsaa Bestyrelsen af Landstingene næsten ganske var kommen i Adels Hænder²⁾. Af disse Retter var altsaa ofte kun liden Hielp at haabe imod mægtigere Mænds Forurettelser, der i denne Periode meget hyppigen fandt Sted³⁾, og det var da naturligt, at man helst tyede til Kongen, af hvem ikke blot, ifølge hans ogsaa over den mægtigste Underfaat ophøiede Stilling, en upartisk Afgjørelse kunde ventes; men som tillige havde Magt til at forskaffe sin Dom Efterlevelse. Derfor vare ogsaa de Konger særdeles yndede af Folket, der flittigen holdt Rettefærding og søgte at hjælpe hver Mand til sin Ret, og som saadanne nævnes i dette Tidsrum især Erik Menved⁴⁾,

1) Jfr. de S. 346 i Note I anførte Bestemmelser, samt min Afhandling om Rigsdagene m. v., ovenfor S. 255.

2) Jfr. Rosenvinge l. c. §§ 186 og 187, og ovenfor S. 325.

3) See t. Ex. om den skaanske Adel: Hvittfeldt S. 564. Jfr. Baldemar Atterdags Fdg. 1360 § 22: "Item nullus cuiuscunque status aut conditionis existat, alium inferiorem se vel minus potentem sup-primat vel compellat ad hoc, quod jus suum in placitis vel iudiciis prosepri non valeat" &c. Kong Olufs Haandsfæstn. hos Suhm XIV. S. 499.

4) Han kaldes derfor i sin Gravskrift i Ringsted: rectus-Justiciarius pauperum ac divitum, ubi jus habuerunt; R. Ancher I. S. 554—556.

Baldemar Atterdag¹⁾ og Oluf²⁾. I øvrigt var det ogsaa Brug, at Kongen, naar han selv i længere Tid var forhindret fra at holde Retterting i en eller anden Provinds, søgte at afhjælpe dette Savn ved at lade Rettertinget paa sine Vegne holde af nogle gode Mænd, under Forsæde af en Biskop eller en af de høieste Hofembedsmænd, som dette Hverv specielt blev anbetroet³⁾. En lignende Fremgangsmaade findes ogsaa stundom at være anvendt, naar Kongen selv kunde anses som interesseret i Sagen⁴⁾.

§ 5. Under Kongerne af den oldenborgske Stamme, indtil Souverainitetens Indførelse, vedblev Kongens Retterting i det Væsentlige at bestaae og virke paa samme Maade, som i det Foregaaende er beskrevet⁵⁾. Dog medførte den Omstændighed, at et permanent Rigsraad nu havde dannet sig, med en betydelig Andeel i Regjeringen⁶⁾, ogsaa en Forandring med Hensyn til Rettertingets Udførelse, da det nu i Almindelighed var Rigsraader, der sadet Ret med Kongen. Vel var dette ikke nogen aldeles fast Regel; man finder jævnlig, at ogsaa enkelte Mænd udenfor Rigsraadet, navnlig Riddere, Landsdommere og andre Adelsmænd, Professore, Borgemeistere m. fl.

iffr. den bekendte Klagesang fra Christoffer II's Tid hos Svitsfeldt S. 459, hvor han kaldes: legis gnarus.

¹⁾ Svitsfeldt § 510; Rosob Ancher l. c. S. 657—658.

²⁾ Svitsfeldt S. 573.

³⁾ Iffr. Rosenvinge § 188; Erik (Menveds) Forordning til Baretterred i Staane, R. Ancher's Lovhist. II. R. 540; og Dronning Margrethes Forordning af 1390, sammesteds S. 558; Danske Mag. I. S. 367, V. S. 296 m. fl. og ovenfor S. 277.

⁴⁾ Iffr. Diplom. af 1355 hos Suhm XIII. S. 829, der ogsaa indeholder Exempel paa, at Kong Baldemar Atterdag personlig udførte sin Sag for Rettertinget.

⁵⁾ R. Christian II. agtede vel, ifledet herfor, at oprette en af Retslærde bestaaende øverste Domstol, see den saakaldte geistlige Lov Cap. 21, sammenholdt med den verdslige Cap. 77—81; men dette kom ikke til Udførelse.

⁶⁾ Iffr. min Afhandling om Rigsdagene og Rigsraadet, ovenfor S. 166 ff.

have været tilfaldte som Bisiddere paa Rettertinget, og stundom var Antallet af de saaledes tilfaldte Mænd endog aldeles overveieude fremfor de tilstedeværende Rigsraaders¹⁾; men sædvanligviis var det dog Rigsraaderne, der med Kongen domte paa Rettertinget; og i Slutningen af det ovennævnte Tidsrum blev dette saaledes Regelen, at Kongens Retterting nu faldt sammen med Rigsraadet, eller en Afdeling af dette, naar Raadet under Kongens Forsæde constituerede sig som Domstol²⁾. Som Folge heraf bleve de kongelige Rettertingsdomme, der nu ogsaa fik Navn af Herredagsdomme, inappellable; da den Jurisdiction, der forhen udøvedes af Danchoffet eller Rigsstænderne, ophørte, og der altsaa ingen høiere Domstol var, end Kongen med Rigsraadet³⁾.

¹⁾ See herom Rettertingsdomme af 1458, 1492, 1495, 1549, 1558 i Freder Dres Levnet ved Ryge S. 7, 14, 17—18, 70 og 120; af 1540 og 1544 i Krag's Christian III's Historie II. S. 273, III. S. 227; af 1552 og 1553, Danske Mag. VI. S. 151 og 156. Jfr. Christian III's Haandsæstm. Art. 12 (S. 42).

²⁾ See t. Ex. Rettertingsdomme under Kong Hans 1496, Danske Mag. VI. S. 212; Christian III. 1541, 1554, 1557 og 1558, Krag II. S. 356, III. S. 232; L. Evensens Samlinger I. 2, S. 65; Ryge l. c. S. 137; Frederik II. 1568 og 1577; Danske Mag. V. S. 78; Evensens Saml. I. 3, S. 90; Christian IV. 1591 og 1646; Danske Mag. II. S. 274 og V. S. 22. Jfr. Christian den IV's Rogens Ret og Dele Art. 2, og min forestaaende Afhandling S. 298 og 302.

³⁾ Allerede under Frederik I, Ny Danske Mag. V. S. 108, nævnes derfor nu ifkun tre Instantser: Herredsting, Landssting, og Kongen med Rigsraadet; jfr. Christian III's Recess af 1537 § 17; Christian IV's st. Recess II—6—12 og Hvittfeldts Fortale til Christian I's Krønike. Forstikkelig fra denne sidste Ret var derimod nu den saakaldte Rogens Ret, der administreredes af Rigscontstleren alene; men hvorunder kun hørte Sager om Forfølgning til Execution og til Laas, og hvorfra Appel kunde skee til Kongen og Raadet; see Christian IV's Rogens Ret og Dele Art. 19, 20, 26, 38, 73, 74, 75; jfr. Frederik II's Haandsæstm. Art. 25, 41 og 42. Dog kunde naturligviis denne Forfølgning fer Rigscontstleren ogsaa følge efter en affagt Herredsdagsdom; jfr. Frederik I's Jdg. 1530 i Danske Mag. IV. S. 284—285, og Christian IV's Rogens Ret Art. 1 o. ff. Jfr. isvrigt Rosenvinge §§ 188, 192, 202 og 205, og ovenfor S. 345.

Alle Kongerne i det ny nævnte Tidrum synes flittigen at have i egen Person administreret Retten¹⁾; men ingen har dog i denne Henseende stiftet sig et hæderligere Eftermæle, end Danmarks u dødelige Christian IV. „I Kongens verdslige Regiering“, siger Slange²⁾, „var der intet, som laae ham mere paa Hjerte, og intet, hvori hans Wiisdom og Klogskab for Alles Dine mere fremskinnede, end Rettens Administration og Haandhøvelse. Kongen var født med et særdeles Talent til at domme, og med en særdeles Eyst til at øve Retfærdighed og at befordre den paa det nøieste. Han fandt den Noie aldrig kedsommelig, selv at præsidere i alle Herredage i Danmark³⁾, og i Landdagene i Fyrstendømmene, saa ofte han kunde have Leilighed. Han sad ofte selv hele Herredagstiden igiennem, fem og sex Uger efter hinanden, saalænge der vare Sager forhaanden, hørte Parterne, saavel af den ringeste som af den bedste Stand, med største Ugtfomhed; og lod kiende en stor Wiisdom og Retfærdighed i sin Mening, naar Dommen skulde affiges. Han sagde den ogsaa ofte af imod sig selv, naar somhelst Sager forefaldt, hvori Kongens egen Interesse var deelagtig. Og for Undersaaterne var Kongens Dyd og Uparthighed saa bekiendt, at Enhver glædede sig, naar han fornam, at Kongen selv vilde sidde i Retten, naar hans Sag skulde fremtages og paa kiendes⁴⁾).

1) Jfr. de oven citerede Domme, samt i særdeleshed om Christian I: Langebeks Jubeltale S. 41 ff., og om Kong Hans: Hvitt. p. 1089. Iffun Frederik I. synes, paa Grund af hans hyppige Ophold i Hertugdømmene, herfra at have gjort en Undtagelse; jfr. Ny Danske Mag. V. p. 47—48.

2) R. Christian IVs Historie S. 1482, o. ff.

3) Ogsaa i Norge holdt Kongen hyppig Retterting under sine flittige Besøg til dette Rige; jfr. Slange S. 48, 205 m. fl.

4) Jfr. fremdeles Slange S. 49, og især S. 261—267, om den bekiendte Sag, hvorunder Kongen skarpsindigen opdagede Falskheden af de af Christoffer Rosenkrants imod Christen Juuls Enke fremlagte Gieldsbreve.

§ 6. Umiddelbart efter Statsforandringen i Aaret 1660 foretog Kong Frederik III en fuldstændig Reorganisation af den øverste Statsforvaltning, ved den saakaldte Provisionalordonnance af 4de Novbr. 1660¹⁾, der endnu i det Væsentlige er Grundlaget for Indretningen af de umiddelbart under Kongen staaende Statsforvaltningsautoriteter. Ifølge denne Ordonnance § 2 skulde den øverste dømmende Myndighed udøves af et af de oprettede nye Regieringscollegier, Rigshofcantslerens Collegium, og af det saakaldte store Raad, der var en Sammensætning af de forskellige Regieringscollegiers Medlemmer, under Kongens eget umiddelbare Overtillsyn. Men kort efter besluttede Kongen at oprette en særegen øverste Domstol, den endnu bestaaende Høieste-Ret, der fik sin første Indretning²⁾ ved Forordningen 14 Februar 1661, og blev holdt første Gang den 4de Martz s. A. i Kongens egen Overværelse³⁾. I de første Aar efter denne Rets Oprettelse synes det endog, at Kongen ikke blot har været tilstede ved Rettens høitidelige aarlige Aabning; men at han i Almindelighed ogsaa de følgende Dage, ligesom forhen paa Herredagene, har bivaanet Rettens Session, saalænge denne varede⁴⁾, hvilket i de Tid

1) Holbergs Danmarks Historie III. S. 484, o. ff.; jfr. Schlegels Statsret S. 177 o. ff.

2) Jfr. Rescripterne af 8de og 11te Januar 1661, i Fogtmanns Saml., hvorved Kongen herom først indhentede Statscollegiets Betænkning. Med Undtagelse af, at Rettens Afsesforer nu ikke vare Rigsraader, men særligen dertil af Kongen udnævnte Mænd: sluttede denne Indretning sig i det Helt til den Fremgangsmaade, der hidtil var fulgt ved de tidligere Herredage, hvilken sluttende forudsattes ogsaa at skulle følges ved Høieste-ret; jfr. Fdg. 1 Febr. 1677, der henviser til Bestemmelserne i Christian IV's store Necess II. 6—11 om Herredagene som gældende for Høieste-ret. Den høitidelige Forkyndelse af Høieste-rets Aabning, der skeer ved Herolder i Kiøbenhavn den foregaaende Søndag, kaldes ogsaa endnu af Almuen: "at ride Herredag ind".

3) Holberg l. c. S. 536—538.

4) Dette synes man at kunne slutte af Frederik III's Forordn. 22 Mai 1662: "at eftersom Vi for utilbørligt og imod Borets og Rettens Re-

synes iffun at have været en eller to Uger. Om Kong Christian V. berettes det ogsaa udtrykkelig, at han i Maret 1670 fra den 3die til den 13de Juli hver Dag var tilstede i Retten fra Kl. 6 om Morgenen til Kl. 12 om Middagen¹⁾. Dog forudsætter en samtidig Forordning af 29de Juli s. N., at Retten ogsaa holdtes uden Kongens personlige Nærværelse, da samme blandt andet paabød den endnu gjældende Regel: „at de, som for Høiesteret gaae i Rette, altid skulle henvende deres Tale til Kongen, hvad enten Hans Majestæt selv er tilstede eller ikke“. Senere, da Høiesterets Sessjoner ved Sagernes tiltagende Mængde bleve langvarigere, og ligeledes de øvrige Regjeringsforretninger forøgedes, maa Kongens Nærværelse i Høiesteret efterhaanden være bleven mindre hyppig; hvorimod der nu blev givet Bestemmelser om den Medvirkning ved Sagernes Paadømmelse, som Kongen ogsaa under sin Fraværelse vilde have sig forbeholdt. Herom indeholdt Høiesterets Instruen af 15de April 1690 §§ 13—14²⁾: at naar under Kongens Fraværelse Vota i Høiesteret faldt lige, eller ogsaa Sagen var af særdeles Vigtighed, og navnlig naar den angik Kongens Indkomster, Gods og Eiendom, skulde Kongens Villie herover indhentes, førind Dom maatte affiges; hvilket skulde skee paa den Maade, at Justitiarius med tvende af Rettens Tilforordnede, som havde været i ulige Mening, samt Generalprocureuren, skulle indstille sig hos Kongen, tilligemed en af Secretairene med Voteringsprotocollen, hvor da Sagen tilligemed de afgivne Vota skulde refereres for

speet at være eragte, at Parterne, som Sager for den høieste Ret at udføre have, ikke i rette Tid skulle møde, saa at Vi forgieves efter dem skulle tøve, da have Vi til sigt at forekomme“ o. s. v.

¹⁾ Niegel's Christian Vs Historie S. 181. Enhver Assessor, der kom for silde, blev af Kongen multeret paa en Rosenobel.

²⁾ Suhms nye Saml. til den danske Historie IV. 4, S. 117 ff.; ifr. Orsted's Haandb. I. S. 298—299.

Hans Majestæt, og Dennes Beslutning indhentes. Ellers skulde i Almindelighed Dom affiges i Høiesteret efter de fleste Vota; dog at naar Kongen var tilstede, vilde Hans Majestæt selv bestemme, hvis Vota og Mening der skulde gælde og hvorledes Dommen skulde forfattes. Med disse Bestemmelser vare Forfristerne i K. Frederik IVs og Christian VI's Høiesteretsinstruxer af 9de Marts 1700 og 23de Feb. 1731 i det Væsentlige overeensstemmende.

Imidlertid begyndte en Forandring i Forholdene at udvikle sig, som medførte, at der blev mindre Anledning for Kongen end hidtil, til selv at medvirke ved Sagernes Paadømmelse af Høiesteret. Egesom vor positive Ret med de sociale Forholds større Udvikling betydeligen tiltog i Omfang, saaledes blev den nu ogsaa, ifølge Regjeringens Opmuntring og kraftige Medvirkning, mere og mere Gienstand for en videnskabelig Forskning og Behandling¹⁾, hvis Resultater efterhaanden gjorde sig gældende i Livet, og en egentlig juridisk Dannelse maatte derfor snart findes mere nødvendig end forhen ved dømmende Functioners Uøvelse. Dertil kom, at Grundsætningen om den dømmende Myndigheds Uafhængighed og Frihed for Indblanding i dens Functioner fra Regjeringsautoriteternes Side — hvilken Grundsætning vel allerede tidligere var optagen af vor Statsforvaltning, men ikke fuldkommen gennemført — nu med stedsse større Consequents, navnlig ved H. Stampes Bestræbelser²⁾, blev uddannet og gjort gældende. Vel kunde en saadan Uøvelse af den Kongen ifølge Statsforfatningen tilkommende høieste dømmende Myndighed, som den ovenmeldte, der fandt Sted under Høiesterets egen Medvirkning og efter sammes Referat af Sagen, ingenlunde sam-

¹⁾ Jfr. Fund. 31 Marts 1732 § 2, og Fdg. 10 Febr. 1736; samt G. L. Vadens den danske Lovsynligheds Historie, især S. 69 o. ff.

²⁾ Jfr. Samlingen af Stampes Erklæringer paa mange Steder. Historisk Tidsskrift. I.

menstilles med en Indblanding af en udenfor Retten stillet Autoritet; men det kunde dog heller ikke negtes, at forsaavidt en Sag ved Kongens afgjørende Medvirkning fik et andet Udfald, end den ellers vilde have erholdt, kunde en saadan Afgjørelse, endskøndt den til Grund for samme lagte Norm muligens i og for sig betragtet var høist retfærdig og billig, dog let faae Udseende af en extraordinær Beslutning, som indeholdt en Ubillighed imod vedkommende Part, der havde indrettet sin Handlemaade efter det, som han havde havt Grund til at antage, at ville af Domstolene blive anset for Ret*). Og endelig bortfaldt den ovenfor paa pegede vigtigste Grund, som tidligere gjorde Kongens virksomme Deeltagelse i de dommende Functioner saa ønskelig, efterhaanden som det lykkedes Regjeringens Bestræbelser i stedse større Almindelighed at see Domstolene beklædte med Mænd, om hvis Upartiskhed og Rynghed der ikke kunde tvivles; paa samme Tid, som den hele Retspleie ved vise Love erholdt de væsentligste Forbedringer. De ovenmeldte Forskrifter i de ældre Høiesterets-Instruxer undergik derfor ogsaa nu en betydelig Forandring. Saaledes hævede allerede K. Frederik Vs Instrux af 23 Febr. 1753 den Bestemmelse, at Indstilling skulde skee til Kongen, naar Vota var lige, hvorimod nu i dette Tilfælde Formandens Votum skulde gjøre Udslaget; og ifølge den endnu gjældende, af K. Christian VII under 7 Decbr. 1771 givne Instrux bortfaldt ogsaa Bestemmelsen om, at Indstilling skulde skee i de vigtigere Sager; saa at Høiesteret nu har at paa kiende enhver Sag uden Forespørgsel hos Kongen, naar denne ikke selv er nærværende. Det er saaledes nu ifkun naar Hans Majestæt selv præsiderer i Retten, hvilket, efter hvad der i et meget langt Tidsrum har været Brug, sædvanligviis finder Sted engang

*) Jfr. Frieds Haandbog I. S. 297—299.

hvert Aar, ved Rettens Plabning, at ifølge Instruen af 1771 § 17 den ovenmeldte Regel kommer til Anvendelse: „at Hans Majestæt efter egen allernaadigste Villie bestemmer, hvorledes Dommen skal forfattes“.

Kongernes personlige Deeltagelse i Retspleien var saaledes vistnok i ældre Tider af et meget betydeligere Omfang end den, som Hans Majestæt, under forandrede Forhold, nu pleier at udøve; men denne savner ingenlunde derfor sin vigtige Betydning. Den holdtidelige aarlige Plabning ved Kongen af Høiestret er en ligesaa betydningsfuld, som smuk Act, hvorved Hans Majestæt ligesom indvier Rigets høieste Domstol til dens vigtige Virksomhed i Retfærdighedens Tjeneste, og af Sin Magtfulde forlener den med Myndighed til at affige sine Domme i Kongens eget ophøiede Navn; for at disse Domme, ligesom de ifølge Rettens hyperlige Organisation antages at indeholde den høieste Retfærdighed, som menneskelig Indsigt formaaer at udfinde, ogsaa skulle være en endelig og urygkelig Afgjørelse, der ikke skal kunne underkendes af nogen højere, menneskelig Autoritet.